

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhetiak.nl (klik dan op de tekst "Naar het IAK" in de linker kolom).

1. Wat is de aanleiding?

1. Gezamenlijk onderwijs

Aanleiding voor wetswijziging zijn de volgende rapporten en onderzoeken: het Bologna Process Implementation Report 2012, de Tussen- en eindrapportage project stimulering joint degrees 2012 van de VSNU en gesprekken met ho-instellingen en de koepels. In dat verband is niet alleen de (wettelijke) joint degree in beeld geweest die door de betrokken instellingen gezamenlijk wordt afgegeven na een joint programme (een joint degree-opleiding). Maar ook de double/multiple degree die verbonden kan zijn aan een joint programme waarbij elke betrokken instelling zelf een graad afgeeft. De eerstgenoemde is de in de WHW opgenomen joint degree-opleiding.

In de gezamenlijke visie internationaal van de Vereniging Hogescholen en VSNU (bijlage bij Kamerstukken II 2013/14, 22 452, nr. 41) vragen zij aandacht voor het belang van aanpassing van wet- en regelgeving ter bevordering van internationalisering. De regering wil ook meer joint degrees stimuleren, zowel tussen Nederlandse instellingen als tussen Nederlandse en buitenlandse instellingen

2. Studiekeuzeactiviteiten

Aanleiding is de wens om aspirant-studenten met een buitenlandse vooropleiding in een gelijke positie te brengen als aspirant-studenten met een Nederlandse vooropleiding. Met de inwerkingtreding van de Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs op 1 september 2013 is in de WHW een regeling voor studiekeuzeactiviteiten geïntroduceerd: de aspirant-student (dat is de student die nog niet bij een instelling voor hoger onderwijs staat ingeschreven) en de zittende student die voor een andere studie kiest en die zich vóór of op 1 mei aanmeldt voor een bacheloropleiding heeft recht op deelname aan door de instelling met betrekking tot die opleiding te organiseren studiekeuzeactiviteiten en kan daartoe door de instelling ook verplicht worden. Doel hiervan is de bevordering van een goede studiekeuze waardoor de uitval en switch van studenten wordt teruggedrongen. Deze regel geldt niet voor de (aspirant) student met een diploma van een buitenlandse vooropleiding. Enerzijds werd dit onderscheid gemaakt, omdat de (aspirant-) student met een buitenlandse vooropleiding alvorens naar Nederland te komen zich in de regel goed laat informeren over opleidingen waardoor hij een weloverwogen keuze maakt voor een opleiding en omdat er voor deze (aspirant) studenten vaak al aparte toelatingsprocedures worden gehanteerd door de hoger onderwijsinstellingen. Anderzijds werd het niet redelijk geacht van deze aspirant studenten te eisen dat zij naar Nederland komen om studiekeuzeactiviteiten bij te wonen en tegelijkertijd van de instellingen niet kan worden gevraagd dat zij voor studenten uit allerlei landen een werkbare alternatieve studiekeuzeactiviteit hebben.

In de praktijk blijken deze veronderstellingen en uitgangspunten niet altijd juist te zijn. In Nederland wonen ook studenten met een buitenlandse vooropleiding en in het buitenland wonen studenten met een Nederlandse vooropleiding. Bij instellingen in de grensstreken lopen deze verschillen nog extra door elkaar waardoor voor de aanleiding voor een verschillende behandeling vaak de logica ontbreekt. Ervan uitgaande dat deelname aan studiekeuzeactiviteiten in het belang is van elke student, geven de nieuwe inzichten aanleiding om met deze wetswijziging te regelen dat (aspirant) studenten met een diploma van een buitenlandse vooropleiding onder hetzelfde regime vallen als de (aspirant) student met een Nederlands diploma.

3. ius promovendi

De uitbreiding van de bevoegdheid anderen dan hoogleraren als promotor aan te wijzen, is aangekondigd in de Wetenschapsvisie 2025 (bijlage bij Kamerstukken II 2014/15, 29 338, nr. 41).

2. Wie zijn betrokken?

De betrokkenen bij de verscheidene wetswijzigingen in dit wetsvoorstel zijn (buitenlandse) studenten, de hogeronderwijsinstellingen, VH en VSNU, DUO.Studielink, promovendi, hoogleraren, KNAW-DJA, colleges voor promoties.

De begeleidende partij voor Caribisch Nederlandse studenten naar het Europese deel van Nederland (thans de S4 foundation), de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, en de scholen aldaar worden gelijktijdig met de internetconsultatie via een afzonderlijke consultatie aangeschreven.

3. Wat is het probleem?

1. Gezamenlijk onderwijs

De tussenevaluatie van VSNU, het Bologna Report en gesprekken met VH, VSNU en ho-instellingen laten zien dat instellingen diverse wettelijke en administratieve obstakels ervaren bij het aangaan van joint programs (joint degree-, double degree-/multiple degree-opleidingen).

2. Studiekeuzeactiviteiten

De huidige wettelijk regeling met betrekking tot studiekeuzeactiviteiten laat niet toe dat (aspirant-)studenten met een buitenlandse vooropleiding gelijk worden behandeld als (aspirant-)studenten met een Nederlandse vooropleiding, terwijl deelname aan studiekeuzeactiviteiten in het belang is van elke student.

3. Ius promovendi

In Nederland is het recht om als promotor op te treden exclusief toegekend aan hoogleraren. Dit wijkt af van de praktijk in het buitenland en kan leiden tot een minder aantrekkelijk vestigingsklimaat voor buitenlandse onderzoekers in Nederland en voor ongelijkwaardige posities van Nederlandse onderzoekers in de internationale competitie.

4. Wat is het doel?

1. Gezamenlijk onderwijs

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de wettelijke belemmeringen voor gezamenlijk hoger onderwijs weg te nemen. In het huidige artikel 7.3c van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) is de gezamenlijke opleiding of gezamenlijke afstudeerrichting geregeld. Deze regeling wordt aangepast. Dit betreft in Nederland met name het verschuldigde collegegeld en het proces om te komen tot een joint degree-opleiding, zowel met een Nederlandse als met een buitenlandse partner. Dit is reeds aangekondigd in de beleidsreactie bij de evaluatie van de Wet versterking besturing (Kamerstukken II 2013/14, 33 824, nr. 1).

2. Studiekeuzeactiviteiten

Ervan uitgaande dat deelname aan studiekeuzeactiviteiten in het belang is van elke student, wordt met deze wetswijziging geregeld dat (aspirant-)studenten met een diploma van een buitenlandse vooropleiding onder hetzelfde regime vallen als de (aspirant-) studenten met een Nederlandse vooropleiding.

Dit betekent dat (aspirant-)studenten met een buitenlandse vooropleiding die zich vóór of op 1 mei aanmelden voor een bacheloropleiding recht hebben op deelname aan door de instelling met betrekking tot die opleiding te organiseren studiekeuzeactiviteiten, waarna een studiekeuzeadvies wordt gegeven, maar de (aspirant-)student kan niet worden geweigerd. Het instellingsbestuur kan deelname verplicht stellen. Wanneer dan zonder geldige reden niet aan de studieactiviteiten wordt deelgenomen, kan het instellingsbestuur besluiten de (aspirant) student te weigeren. Ook wat betreft de regels voor aanmelding na 1 mei wordt de (aspirant) student met een buitenlandse vooropleiding in dezelfde positie gebracht als de (aspirant-)student met een Nederlandse vooropleiding: het instellingsbestuur kan de inschrijving weigeren of de (aspirant-) student verplichten deel te nemen aan de studiekeuzeactiviteiten waarna een studiekeuzeadvies volgt. Is dat studiekeuzeadvies negatief of wordt niet deelgenomen aan de verplichte studiekeuzeactiviteiten, dan kan de inschrijving wordt geweigerd.

De afstand hoeft voor de deelname aan studiekeuzeactiviteiten geen rol te spelen. De wet

bepaalt nu al dat het instellingsbestuur in de nadere regels ter uitvoering van de regels met betrekking tot de studiekeuzeactiviteiten voor aspirant studenten afkomstig uit de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba onderscheidenlijk Aruba, Curaçao en Sint Maarten zodanige voorzieningen treft dat zij kunnen deelnemen aan de studiekeuzeactiviteiten zonder dat hun fysieke aanwezigheid op de instelling vereist is. Deze benadering komt met deze wetwijziging voor alle (aspirant-)studenten te gelden. De instelling dient voorzieningen in het leven te roepen voor het geval dat de fysieke aanwezigheid van studenten bij de studiekeuzeactiviteiten tot overwegende bezwaren leidt.

3. Ius promovendi

Het doel is aan te sluiten bij de internationale ontwikkelingen en bij te dragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en betere loopbaanperspectieven voor buitenlandse en Nederlandse onderzoekers door het wettelijk mogelijk te maken dat een ander personeelslid van een universiteit, een levensbeschouwelijke universiteit of de Open Universiteit dan een hoogleraar als promotor wordt aangewezen. Dat personeelslid moet naar het oordeel van het college voor promoties over voldoende bekwaamheid beschikken om als promotor op te treden. Hierbij valt te denken aan de categorie universitair hoofddocenten.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

1. Gezamenlijk onderwijs

Het bevorderen van internationalisering in het hoger onderwijs is een overheidstaak. De huidige wettelijke regeling van het collegegeld remt internationalisering af. Instellingen kunnen eventuele cumulatie van eigen bijdragen van studenten nu niet zelf oplossen. Daarom is aanpassing van wetgeving nodig om de belemmeringen voor internationale samenwerking weg te nemen, en aldus de groei van het aantal joint programs en de deelname daaraan te bevorderen.

2. Studiekeuzeactiviteiten

Om (aspirant-)studenten met een buitenlandse vooropleiding in relatie tot studiekeuzeactiviteiten in een gelijke positie te brengen als (aspirant-)studenten met een Nederlandse vooropleiding is het nodig dat de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) wordt gewijzigd.

3. Ius promovendi

In Nederland is de bevoegdheid een promotor aan te wijzen bij wet geregeld (WHW, artikel 7.18). Er is dus wetwijziging (overheidsinterventie) nodig om die bevoegdheid te wijzigen.. Als er niets gebeurt (nuloptie) wordt verwacht dat Nederland in de toekomst minder aantrekkelijk is voor onderzoekers qua vestigingsklimaat en loopbaanperspectieven en dat Nederland achterstand kan oplopen in de internationale competitie als excellente onderzoekers uit Nederland vertrekken.

6. Wat is het beste instrument?

1. Gezamenlijk onderwijs

Het beste instrument is wetwijziging. Voor het opheffen van wettelijke belemmeringen worden de volgende wijzigingen geïntroduceerd:

- a. De regeling voor het gezamenlijke hoger onderwijs wordt uitgebreid met het Ad-programma.
- b. Gezamenlijk een opleiding verzorgen tussen Nederlandse hogeronderwijsinstellingen met een gezamenlijke verantwoordelijkheid moet tot één gezamenlijke graad (joint degree) leiden. Dit geldt al voor de joint degree-opleidingen die sinds enige jaren in de wet zijn opgenomen. Met dit wetsvoorstel worden de joint programma's geïntroduceerd: gezamenlijk onderwijs verzorgen zonder dat formeel sprake is van één opleiding. Indien een gezamenlijk programma mede door een of meerdere buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs wordt verzorgd, kan dat gezamenlijke programma niet alleen tot een gezamenlijke graad maar ook tot twee of meer afzonderlijke graden (double of multiple degree) leiden.
- c. Indien een gezamenlijk programma mede door een of meerdere buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs wordt verzorgd, kan dat gezamenlijke programma niet alleen tot een gezamenlijke graad maar ook tot twee of meer afzonderlijke graden (double of multiple

- degree) leiden.
- d. Als een of meer Nederlandse instellingen een gezamenlijk programma verzorgen met een of meer buitenlandse instellingen is het sluiten van een overeenkomst verplicht. In de overeenkomst moet een aantal zaken worden geregeld, waaronder het collegegeld, de inschrijving (zie ook onder g) en de wijze van graadverlening. Het is aan de instellingen om te bepalen wat ze nog meer willen regelen.
 - e. Waar het de verantwoordelijkheid voor de naleving van de wettelijke voorschriften betreft zijn de geldende bepalingen geactualiseerd.
 - f. Indien een Nederlandse instelling of meerdere Nederlandse instellingen samen met een of meer buitenlandse instellingen gezamenlijk onderwijs verzorgt of verzorgen is, respectievelijk zijn, de Nederlandse instellingen volledig verantwoordelijk voor de naleving van de wet. Dit is ter verduidelijking in de wet geëxpliciteerd.
 - g. Er wordt een bijzondere regeling geboden voor de inschrijving van studenten. Het komt erop neer dat de Nederlandse instelling de student die deelneemt aan een joint programme met een of meer buitenlandse instellingen, kan verplichten zich gedurende de gehele periode van de internationale gezamenlijke opleiding, afstudeerrichting, of Ad-programma in te schrijven aan de desbetreffende Nederlandse instelling. Deze nieuwe bevoegdheid voor de instelling strekt ertoe de administratieve lasten van in- en uitschrijven te beperken. De tussentijdse statuswijzigingen zijn voor de onderwijsadministratie belastend. Een doorlopende inschrijving voor studenten die een joint programme volgen wordt ook bepleit in de tussenrapportage project stimulering joint degrees 2012 van de VSNU (bijlage bij Kamerstukken II 2013/14, 33 824, nr. 1) omdat studenten daarmee toegang hebben tot alle onderwijsvoorzieningen en omdat daarmee de druk op ondersteunende diensten vanwege uitzonderingen minimaal is. De instelling moet over de inschrijving afspraken maken met de buitenlandse instelling(en).
 - h. Er is een bijzonder collegegeldregime vastgesteld. In dit wetsvoorstel wordt de WHW zodanig gewijzigd dat speciaal voor deze opleidingsvorm (joint programmes) een bijzonder collegegeldregime wordt geïntroduceerd: het bestuur van de betrokken Nederlandse instelling wordt ten aanzien van alle studenten die deelnemen aan een gezamenlijk programma met een buitenlandse instelling bevoegd gemaakt het collegegeld lager (tot nul euro) vast te stellen dan het bedrag van het wettelijke collegegeld bedoeld in artikel 7.45. Dit geldt zowel voor Nederlandse als buitenlandse studenten en voor studenten die het wettelijk collegegeld dan wel het instellingscollegegeld verschuldigd zijn. Deze bevoegdheid bestaat al voor joint degrees waarvoor instellingscollegegeld is verschuldigd. Diverse arrangementen zijn denkbaar, bijvoorbeeld een arrangement waarbij de buitenlandse student in eigen land volledig collegegeld betaalt en in Nederland geen of lager collegegeld. De Nederlandse student betaalt in Nederland het wettelijke collegegeld, ook als hij in het buitenland verblijft (en betaalt in het buitenland dan geen collegegeld). Een andere mogelijkheid is dat beide typen studenten voor hun periode in Nederland het Nederlandse wettelijke collegegeld betalen en voor de periode in het buitenland geen of lager collegegeld. Uitgangspunt is dat de student niet dubbel collegegeld hoeft te betalen en dat er sprake is van reciprociteit. Voor een gezamenlijk programma waarbij uitsluitend Nederlandse instellingen zijn betrokken is cumulatie van collegegeld uitgesloten als gevolg van de werking van artikel 7.48. Dat artikel regelt dat de student die het wettelijk collegegeld voor inschrijving bij een instelling is verschuldigd, is vrijgesteld van betaling van collegegeld aan de tweede opleiding aan dezelfde of aan een tweede instelling van inschrijving.

2. Studiekeuzeactiviteiten

Het beste instrument is wetswijziging. Om (aspirant-)studenten met een buitenlandse vooropleiding in relatie tot studiekeuzeactiviteiten in een gelijke positie te brengen als (aspirant-)studenten met een Nederlandse vooropleiding is het nodig dat de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) wordt gewijzigd.

3. Ius promovendi

Wetswijziging het enige instrument om de bevoegdheid om als promotor op te treden, toe te kennen aan anderen dan uitsluitend hoogleraren.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Bij de voorbereiding van dit voorstel is nagegaan of sprake is van administratieve lasten. Daarbij is de regeling intern ter beoordeling voorgelegd voor toetsing op administratieve lasten.

Vastgesteld is, dat aan dit voorstel geen structurele of eenmalige administratieve lasten zijn verbonden omdat de instellingen bij deze wetswijzigingen niet te hoeven voldoen aan extra informatieverplichtingen aan de overheid, voortvloeiend uit wet- en regelgeving van de overheid. Daarnaast gaat het deels om technische aanpassingen zonder gevolgen voor de administratieve lasten.

Er is naar verwachting wel een beperking van uitvoeringslasten voor instellingen, omdat een instelling kan voorkomen dat studenten zich telkens in- en uitschrijven. Een andere vermindering van uitvoeringslasten is dat instellingen niet langer hoeven vast te stellen of een student die zich aanmeldt voor een opleiding wel of niet een buitenlandse vooropleiding heeft gevolgd. Dat onderscheid is niet langer relevant.

Daar staat tegenover, dat bij het verplicht aanbieden van de studiekeuzeactiviteiten aan alle studenten, er mogelijk extra lasten bij de instellingen kunnen optreden. De instelling moet bijvoorbeeld haar instellingsregels aanpassen.